

Yiyiniz içiniz ancak israf etmeyiniz (Araf 31)

Banu Atabay'ın lezzetler.com Yemek Tarifleri Sitesi

SİYAH ÇAY

Rivayet odur ya; çay tiryakisi Türk'e sorarlar 'Niye içiyorsun?' diye. Cevabı; 'Çay, dünyanın gürültüsünü unutmak için içilir.' Çayı Çinliler genç kalmak, Japonlar güzelleşmek, Hindistanlılar sağlıklı olmak, İngilizler hava atmak için içiyor olabilir. Türklerin çay içmesinin sebebi bambaşka. Zira ilaç bile olsa, sağlık veya güzellik için günde 10-20 bardak içilemez. Bunun için ya tiryaki ya da meftun olmak gerek. Anlayacağınız Türkler çayı dünyevî kaygılarla içmiyor. Ona misyon yüklüyor, muhabbete katık yapıyor, yoğun iş saatlerinde uğruna mola verdiriyor... Türkler için çay, çorba içmek, ekmek yemek kadar hayati bir fonksiyon. Türkler çayı dünyada en çok tüketen millet değil elbet ama hayatlarındaki yeri ayrı. Çaysız Türk kahvaltısı düşünabiliyor musunuz mesela? Kahvenin şanı varsa çayın da bizzat kendisi var. Bu sebeple kahvehanede oturur, çay içeriz. Hele yanında pasta börek varsa çörek öyle bir lezzetlenir ki 5- 10 bardak içilir. Hâlbuki çayla tanışıklığımızın taş çatlasa 60 yıllık bir mazisi var. Daha 1930'lu yıllarda Rize'de yetişip yetişmeyeceği tartışılıyordu. Şimdi Rize çayı vazgeçilmezimiz oldu. Durup dururken 'Çaya bu güzelleme neden?' diyenlerin merakını giderelim hemen. Türk çayının şu sıralar tahtı sarsılmaya çalışılıyor. Bunu yapanlar bitki ve meyve çayları. Onlara bu gücü verenler ise medya ve uzmanlar. Atalarımız "Eğri otur, doğru konuş!" demişler, yeşil çayın faydaları, kekik çayının ne kadar sağlıklı olduğu, böğürtlen çayının lezzeti, Çin çayının etkileyici seremonisi derken siyah çay ötelendi sanki. Neyse ki tüketim oranları incelence görüldü ki medya ve trendler ne derse desin, bir bardak demli siyah çayın tahtı kolay kolay sarsılmaz. Son zamanlarda market reyonlarında bitki ve meyve çaylarına daha çok yer verilmesi hakkında Doğu Çay'ın Genel Müdürü Alpaslan Karakan, "Çok yer kaplayabilirler ama toplam çay satışının ancak yüzde birini meyve ve bitki çayları oluşturuyor. Bakmayın siz rengarenk kutularına ve faydalarına, ne kadar yararlı olursa olsun Türk çayı kadar çok tüketilmiyor." diyor. "Öyleyse neden üretiyorsunuz?" sorumuza Karakan'ın cevabı 'rekabet' oluyor.

Çayla ilgili kitap yazan gurme Deniz Gürsoy da çeşitli rahatsızlıklara iyi geliyor diye satın alman bitki ve meyve çaylarının evde kaldığını söylüyor. Gürsoy, "Bir şeye iyi geliyor diye itikat oluşuyor, almıyor, iki üç defa içiliyor, kutu Ditmeden öyle kalıyor ve tekrar Türk çayına dönülüyor." diyor ve ekliyor: "Çok çay tattım, benim nezdimde en makbul çay Türk çayıdır." Gürsoy'un gençlerle ilgili bir iddiası var. Hani şu kahve dünyalarından çıkmayan, 'üçü beşi bir arada'ların müdavimi olan gençler var ya, işte onlar Gürsoy'a göre heveslerinin kurbanı... Bu hevesleri geçtikten yani olgunlaştıktan sonra aslına rücu edecekler ve çaya dönecekler. Bir nesil öncesi de benzer bir akıbet yaşandı. Toz kahvenin müdavimi olduklarını söylediler, çayı dünyalarına sokmadılar ama yaşları 40 oldu mu çaya geri döndüler.

Neden çok çay içiyoruz?

Peki, adı kahveyle özdeşleşen Türk toplumu çaya neden ve nasıl bu kadar hızlı meftun oldu? Gürsoy'un bu konudaki tespitleri dikkat çekici. Malûm kahveyi dışarıdan alıyoruz. 1945 ve sonrasında Ecevit döneminde yaşanan ithalat zorluklarında tiryakiler, kahve bulamayınca çay içmeye başladı. Sonraki yıllarda ekonominin iyi gitmemesi kahvenin eskisi kadar çok tüketilmesini engelledi. Derken ucuz ve bol olan çay kahvaltıda, gün içinde ve akşam oturumlarında başrole geçti. Sadece ekonomik sebepler değil bizi çaya meftun eden. Rize'de yetişen çayın hafif buruk tadını da çok sevdik. Çayı sevmemizde üçüncü ve önemli bir sebep daha var ki diğerlerine göre daha ağır basıyor. İnsan bedeninin sıvıya ihtiyacı var ve insanlar gün içinde bir şeyler içmek zorunda. Alkol kullanan milletler bu ihtiyacını alkollü içeceklerle gideriyor. Türkiye'de daha çok çay tercih ediliyor. Osmanlı zamanında kahvenin çok tüketilmesinin de, kahve fincanının yanında getirilen bir bardak suyun da sebebi buydu. Çay, kahveye göre daha sulu ve içimi kolay. Dolayısıyla daha çok tüketilebiliyor. Çin çayları ve yeşil çay gibi çok içildiğinde rahatsızlık vermediği için de çok içiliyor. Zaten Türk çayına alternatif kahve veya uzak doğu çayları değil. Çay artık gazoz, limonata ve kola gibi içeceklerle yarışıyor.